

de leiding te bezorgen in Oost-Azië. De Zending is een groeiende macht, vooral in Zuid-Japan. Thans werken hier in den dienst dezer zending ruim veertig mannen en vrouwen. Treft men onder de Arcot zending ook beduidend veel namen van Nederlandschen oorsprong aan, treffend is dit ook het geval bij de zending in Japan, naast de familienamen van Pieters, komen voor als van Hoekje, Kuyper, Noordhoff, Van Strien, Oltmans, Van Bronkhorst, Stegeman en meer andere. Wat nu het laatste jaar betreft, dit wordt gekenmerkt door een ongewoon openlijk uitgesproken oppositie tegen het Christendom, die te verklaren is uit de verandering in de regering, die onder leiding van generaal Terachi een sterk reactionair karakter droeg. Na den val van dit kabinet is de situatie een weinig veranderd en verbeterd. Het militarisme en imperialisme stonden de vordering van het Christendom in Japan grootelijks in den weg. Het rapport verwacht, als de Volkerenbond brengt wat er van verwacht wordt, voor de toekomst minder tegenwerking van het Christendom in Japan. De pers slaat al een anderen toon aan. Democratische gedachten worden openlijk besproken en verdedigd. De leiders der Christenen verwachten dat het jonger geslacht der zendelingen grootere resultaten zal verkrijgen op zijn arbeid dan in het verleden mogelijk was. In het Noorden van Japan, in Tokio en Yokohama, zoowel als in het Zuiden te Nagasaki en Shimonoseki, heeft deze zending twee scholen, twee voor jongens en twee voor meisjes; twee in vereeniging met de Presbyteriaansche kerk en twee die geheel uitgaan van de Reformed.

Het vierde veld van arbeid ligt in Arabië. Daarop is het werk begonnen in 1894. Wie had voor enkele jaren er aan durven denken dat Arabië zou zijn vertegenwoordigd geweest op de vredesconferentie te Parijs! De zending staat voor een nieuwe periode waarop zij lang heeft gewacht, waarom zij veel heeft gebeden. In Mesopotamië, het oude land van Irak, kan nu de zending ongehinderd haar gezegend werk verrichten! De gevolgen van den oorlog zijn groot, onberekenbaar en van de verste strekking. Een moeilijke jaar ligt achter den rug. Ook hier woedde de influenza, en verder maakten de mazelen, meningitis en andere besmettelijke ziekten vele slachtoffers. De rapporten uitgebracht over den stand der meisjesschool te Basra en der jongensschool te Bahrein zijn zeer moedgevend en de verkoop van Bijbels is aanzienlijk. Deze beide steden liggen aan de westzijde van de Perzische golf (Bahrein) en in het diepe zuiden van Mesopotamië (Basra). Thans werken op dit veld reeds ongeveer dertig mannen en vrouwen, waaronder een paar die zich daartoe voorbereiden. Onder hen treffen wij weer enkele namen van Nederlandschen oorsprong aan, o.a. een paar, die wij al eerder ontmoetten, i.w. Van Moerdijk en om niet te vergeten dien van Zwemer. Dr. Cantine en Dr. Zwemer zijn de groote pioniers in dezen arbeid. Een jong taalgeleerde, die dezer dagen gaat promoveeren om daarna, zoo God wil, over Kairo naar Java te vertrekken, sprak mij met groot respect over het „kunnen” van Dr. Zwemer.

Op deze vier terreinen die hun bijzondere belangrijkheid hebben voor den arbeid der Zending, waarop de grond zoo hard is, wijl zoo oud, doch die bij energieke en aanhoudende goede bewerking ook zulke rijke vruchten af kan werpen, werkt de Reformed.

Deze gedachte doet mij bijzonder goed!

De gereformeerde conceptie der waarheid in worsteling met oude en machtige valsche religies!

Zij zal worstelen en boven komen, tot roem van Gods genade en zich een kracht Gods tot zaligheid betoonen in het midden der oude wereld. Het licht in Azië opgegaan kampt met de duisternis, neergestreken over die overoude volkeren en het zal zijn lichtstralen zenden in dien donkeren nacht. Daartoe mag de Reformed werken. Wat heerlijke en grootsche taak!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Naar vluchtigen indruk.

Naar aanleiding van een uitknipsel uit de „Geref. Kb.” voor Zutphen, dat voor een paar weken in onze Pers-schouw werd opgenomen, ontving ik een ingezonden stuk van Dr. Waterink. Uit latere correspondentie bleek mij echter, dat het hem het liefst zou zijn, indien ik zijn artikelje uit het laatste nummer van zijn Kerkbode overnam. Gaarne doe ik hem dit genoegen. Hier heeft men het:

Tengevolge van wat ik indertijd schreef naar aanleiding van de preek-Geelkerken, die in onze pers nogal opschudding verwekte, heeft een enkele redacteur gemeend, dat hij mijn naam moest noemen in een eigenaardige combinatie met enkele andere namen.

Ik wil beginnen met toe te geven, dat ik wellicht zelf tot zulk doen eenige aanleiding gaf. Immers toen ik mijn eersten indruk gaf van de preek-Geelkerken, gaf ik, alleen handelend over den inhoud, oftewel den materiele kant van de zaak, daarover een gunstig oordeel. Nu stond er wel duidelijk bij dat hetgeen ik schreef, geschreven was onmiddellijk na de ontvangst van de preek, en dus was 't een eerste vluchtige indruk, maar het stond er.

Nu spreekt het vanzelf, dat er ook veel waars

in de preek-Geelkerken staat; dat op zichzelf er geen enkele beslist ongereformeerde bewering in voorkomt, ja dat er zelfs wel positief Gereformeerde beweringen in gevonden worden, ook al voelt de preek hier en daar iets wat vreemd aan. Maar gehoord en gelezen de velerlei critiek, ben ik toch ook wel degelijk geneigd te zeggen: ja, als men de zaak zoo beziet, ware het beter geweest, dat Dr. Geelkerken althans in dien vorm zijn oordeel voor zich gehouden had, en met zijn graven zich in andere richting had bewogen.

En persoonlijk acht ik ten formeelen het optreden van Dr. G. allerminst te verdedigen. Zoo staan de zaken.

Ergo:

1e. Ik wijs ten eenenmale af een soort verdenking van „malcontentierigheid” oftewel „verkapte Nietenbrossianisme”, die mij vanuit zekere richting bezwaren ging; ik ben gelukkig overtuigd en steil Gereformeerd, zooals mijn gemeente heel wel weet, en zooals ieder weet, die mij eenigzins kent, en die volgt wat onze Kerkbode schrijft.

2e. Het blijkt mij, dat wat wij (mijn gemeente en ik) zoo af en toe in onze Kerkbode praten, in brederen kring ook gelezen wordt; maar dan zonder het licht, dat er op behoort te vallen door de kennis van schrijver en geadresseerde (mijn gemeente) der stukjes.

3e. Het noopt mij in 't vervolg de uiterste voorzichtigheid te betrachten, en in elk geval me te wachten voor het geven van een eersien vluchtigen indruk.

4e. Ik wensch niet genoemd te worden in eenig verband met onkerkelijke, antikerkelijke, of kritische bewegingen. Daarvoor heb ik onze kerken en de Gereformeerde waarheid veel te lief.

Een enkele aantekening slechts.

1o. Uit de vermelding, dat het stukje geschreven werd onmiddellijk na ontvangst van de preek van Dr. Geelkerken, kon langs logischen weg nog niet worden afgeleid, dat Dr. W. daarmee een vluchtigen indruk weergaf, te meer waar hij een groot citaat uit die preek inlaschte.

2o. Inderdaad is het altijd onvoorzichtig, gelijk Dr. W. zelf toegeeft, op een eersten vluchtigen indruk zulk een beslist oordeel uit te spreken.

3o. Eenigen tijd geleden slaakte Dr. W. de klacht, dat zijn stem in een plaatselijke Kerkbode nieraard niet ver droeg, tenzij een of ander groot blad door aanhaling voor verdere verbreiding zorgde. Hieruit mocht worden opgemaakt, dat het hem niet onaangenaam zou zijn, indien de grootere pers van zijn schrijven notitie nam.

Intusschen willen onze lezers met de nadere toelichtingen wel rekening houden.

Drie richtingen.

Dat er in onze kerken wel eenig verschil van gevoelen op sommige punten bestaat, is voor ieder duidelijk. Dat er echter drie richtingen zijn en dus de richtingenstrijd binnen onze vesten zou zijn uitgebroken, dat wisten we niet. Een buitenstaander komt ons dat vertellen. Nu kan iemand, die niet tot zekeren kring behoort, soms onpartijdiger over de eigenaardigheden ervan oordeelen, dan wie er zelf deel van uitmaakt. Of dit hier echter het geval is, betwijfel ik. De buitenstaander, dien ik hier op het oog heb is Dr. J. J. van der Schuit, Chr. Geref. predikant te Amsterdam. Deze leidde Dr. Wisse in, toen hij in de Luthersche Kerk te Amsterdam sprak over: Mijn uitreden uit de Gereformeerde Kerken. Het verslag van de „N. Rot. Ck.” vat zijn openingswoord aldus saam:

Deze zeide, dat de Geref. Kerk drie richtingen heeft: 1o. De richting Nietenbos (de ethische richting); 2o. de Neo-gereformeerde richting, de richting van het verbondsmethodisme, welke spreker zou willen noemen de waterkrak aan den wijnstok der gereformeerde belijdenis; 3o. de gereformeerde richting, dat is spreker's en Dr. Wisse's richting, de christelijk-gereformeerde richting.

Is het Dr. v. d. Schuit misschien ontgaan, dat de Synode te Leeuwarden duidelijk te kennen gaf, dat er voor de eerst bedoelde richting in onze kerken geen plaats is? Weet hij wellicht ook niet, dat er in onze kerkelijke pers op werd aangedrongen, — naar aanleiding van geruchten, dat er zich in onze kerken schuilhouden, die met Dr. Nietenbos sympathiseeren —, dat deze zich kloek en ridderlijk zouden bekend maken en dat zich niemand aanmelde? En stel, dat er werkelijk enkelen bedekt onder ons voortleven, kan hiervan aan onze kerken een verwijt worden gemaakt? Of durft Dr. van der Schuit er voor instaan, dat ieder in zijn kerkgenootschap zuiver op de graat is en dat zich daar niemand verbergen kan?

En wat nu die waterkrak aan den wijnstok der Gereformeerde belijdenis en dat verbondsmethodisme betreft, een nadere uiteenzetting daarvan, systematisch en wel gedocumenteerd, zou ons niet onwelkom zijn.

Want wat Dr. B. van den Berg, predikant der Chr. Geref. Kerk in „De Rotterdammer” schrijft en waarvan de volgende zinsneden wel het meest typeerend zijn, mag toch zeker wel een vage en ongemotiveerde beschuldiging heeten. Men leze:

Is het de laatste tijden niet steeds meer openbaar geworden, hoever de kinderen van de vaderen afstaan? Is er naar het woord van Dr. Littooy geen vroeze, dat ook velen van hen zich scharen onder die kringen, waar men zoo intellectueel geworden is, dat men heimelijk spot met het gezond mystieke leven des Geestes, dat het onaf-

scheidelijk kenmerk is van de heiligen van den O. en N. Dag en waarvan Schrift en ervaring alom gewagen?

Ach, men is zoo voldaan met eigen licht, dat men geen behoefte gevoelt aan het licht en de leiding des Geestes en in de plaats van den Psalm: Zend, Heer, uw licht en waarheid neder, liever een gezang zingt om te roemen van een zelf ontstoken licht.

Dat er heden ten dage ook in onze kerken een tekort is aan waarachtige mystiek, wordt onzerzijds niet verheeld. Toch mag niet vergeten, dat en in prediking en in geschrift dit gebrek onbeschroomd wordt aangewezen. De eenzijdige verstandsrichting viert heusich geen hoogtij.

En dan, staat de Chr. Geref. Kerk er zooveel gunstiger voor?

Het shibboleth.

Door Wisse's breuk is de veronderstelde wedergeboorte naar het schijnt het shibboleth geworden, waaraan men Gereformeerden en Christelijk Gereformeerden herkennen kan. Inzooover er van een principieel onderscheid tusschen beider kerken sprake was, lag dit voor mij in niets anders dan in het verschillend kerkbegrip. Vooral na hetgeen in 1905 op de Synode onze kerken was bepaald, dacht ik, dat onze Chr. Geref. broeders wel tot beter inzicht in wat wij leeren zouden komen. Wat willen zij? Vertolkt een inzender in „De Wachter” misschien hun gevoelen, als hij de tegenstanders van het besluit te Utrecht aldus schetst:

Daar zijn menschen, die van de veronderstelde wedergeboorte niets moeten hebben. Zij beschouwen de kinderen der geloovigen, de bondelingen dus, als onwedergeboren, totdat 't tegendeel blijkt. Zeer gaarne hebben ze dan ook, dat er iets krachtigs aan hen gebeurt, zooals met Paulus op den weg naar Damascus. Of dat men in Pietistischem trant datum en uur van bekeering weet aan te geven. Als onwedergeborenen behandelen ze dan ook die kinderen, wijzen hen er op, dat die groote gebeurtenis nog bij hen moet plaats hebben en bidden voor hen of God spoedig dit wonder aan hen wil werken. Tegenover Christelijk onderwijs staan ze wat lauw, want wat zal men aan dooden beginnen? Eerst moet er heel wat anders gebeuren, zal zulk onderwijs uitwerking kunnen hebben. Over de jonggestorvenen trekken ze de schouders op. Het God zal zijn waarheid nimmer kronken, maar eeuwig zijn verbond gedanken, geeft hen slechts hoop, dat er in de toekomst op lateren leeftijd velen terecht zullen komen. Maar hoe ze het klaar spelen met art. 69 en 74 van den Catechismus en het doopsformulier is mij niet al te duidelijk, vooral met de dankzegging na den doop.

Stemvee?

Laat ons inmiddels voortarbeiten aan de reformatie onze kerken. Dat er nog heel wat te verbeteren valt, lijdt geen tegenspraak. Neem alleen maar eens het deelnemen aan de verkiezingen voor ambtsdragers! Dr. Laman kleurt niet te donker, als hij in het „Gereformeerd Kerkblad voor Drente en Overijssel” zegt:

Toch kon ook in onze Gereformeerde Kerk het deelnemen der manslidmaten aan de stemmingsn voor ambtsdragers veel beter zijn. We waren onlangs in een gemeente, welke naar schatting ongeveer een 180 belijdende manslidmaten telt (zeer naar den lagen kant berekend). Er was stemming voor ambtsdragers. Uitgebracht werden 40, zegge 40 stemmen. Om nog een ander geval te noemen, dat onze aandacht trok, Amsterdam's Gereformeerde Kerk telt naar de opgave in het Handboek pl.m. 10500 belijdende leden. 'k Neem aan, dat daarvan 3500 mannelijke belijdende leden zijn. Dat zal toch zeker zeer laag zijn geschat. Bij de laatste verkiezing voor een predikant in de vacature Dr. J. C. de Moor werden uitgebracht naar het Kerkeraads verslag in de „Amsterdamsche Kerkbode” (officieel orgaan van de Geref. Kerk te Amsterdam) meldde, 909 stemmen.

En nu zijn dit geen uitzonderingsgevallen. 't Is algemeen bekend, dat dit verschijnsel zich in de meeste plaatsen voordoet, al doet men alle mogelijke pogingen om de leden actief te doen zijn door invloed te doen uitoefenen op de vorming van het grostal, door wijkvergaderingen enz. 't Wist er ons op, dat er zeer velen zijn, bij wie ook in onze kerken de hand met de kerk slap is; dat er zeer velen zijn, die niet verstaan, dat deelneming aan de kerkelijke verkiezingen niet van eigen welbehagen en keuze afhangt, maar roeping en plicht is, door den Koning der Kerk opgelegd.

Men heeft van liberale zijde onze menschen wel eens voor stemvee gescholden.

Nu, bij de kerkelijke verkiezingen blijkt daarvan niets.

Van stembwang zijn we afkeerig.

Maar stemplicht bestaat er van Christus' wege.

Elders beter?

Zijn de kerkelijke toestanden elders gezonder? Ik geloof het niet.

Wij zijn door God nog buitengewoon gezegend.

Dat neemt niet weg, dat het ons wel interesseert hoe het elders geschapen staat en dat wij gaarne van het buitenland leeren, indien daar iets beters gevonden wordt. Met smaak luistert men naar prof. Slotemaker de Bruine, als hij het volgende in „Stemmen des Tijds” over kerk en openbaar leven in Amerika verhaalt:

Godsdienstigheid de regel, ongodsdienschtigheid de uitzondering. Ten onzen is het anders; alleen noemen wij de ongodsdienschtigheid met wat fraaier